

„Nu avem o jurisprudență clară în ceea ce privește soarta compensațiilor pentru cei deportați și urmașii lor”

În urmă cu 72 de ani, mii de familii basarabene au fost silite să-și părăsească locuințele și, în vagoane pentru vite, au fost deportate în Siberia sau Kazahstan. Al doilea val de deportărilor staliniste – astfel e cunoscută în istorie noaptea de cinci spre șase iulie 1949. La întoarcere, mulți ani mai târziu, familiile deportate au încercat să-și recupereze averile – procedură sisifică de cele mai multe ori. Mai pot fi astăzi despăgubite victimele represiunilor politice și dacă, în ce mod? Sunt întrebări la care vor încerca să găsim răspunsuri alături de avocatul Alexandru Postica, directorul programului „Drepturile Omului” în cadrul Asociației „Promo-Lex”.

Europa Liberă: Dle Postica, din câte îmi amintesc, o hotărâre adoptată acum un an de Guvernul de la Chișinău urma să faciliteze procedura de recuperare a valorii bunurilor de către victimele represiunilor politice. Atunci, într-o declarație pentru *Europa Liberă* salutați aceste modificări la un an distanță, împărtășiți același optimism?

Alexandru Postica: „De fapt, este vorba despre modificări la legislație și anume legea

225 „Cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice”. Mai concret, este vorba despre obligarea Ministerului Finanțelor de a achita toate despăgubirile. Or, până acum erau anumite discrepanțe, era stabilit prin lege că atât consiliile raionale, cât și Ministerul Finanțelor vor aloca sumele bănești.

Acum, s-a făcut claritate și anume, s-a stabilit că Ministerul Finanțelor urmează să achite toate aceste compensații prin intermediul consiliilor raionale, ceea ce va ușura modul de executare, cu siguranță. O a doua modificare în legislație, care a fost făcută și a intrat în vigoare la 28 septembrie 2012, se referă la modul în care vor fi examinate cauzele sau cererile care vin din partea locuitorilor părții de Est a Republicii Moldova, a localităților din stânga Nistrului. Anterior, conform modificărilor operate începând cu 1 ianuarie 2007, a fost stabilit că toate cererile vor fi examinate de către comisiile raionale. Evident că pentru stânga Nistrului a fost o problemă pentru că nu au fost create comisiile raionale pentru cele cinci raioane. La moment, toate cererile care vin din partea stânga a Nistrului, urmează să fie examinate de către consiliile raionale Rezina, Dubăsari și Anenii-Noi.”

Europa Liberă: Cunoașteți cumva dacă aceste modificări chiar au încurajat victimele deportărilor comuniste sau pe familiile acestora să adreseze mai hotărât în instanțe?

Alexandru Postica: „La moment, din câte cunosc, sunt doar două dosare în procedură împotriva Ministerului Finanțelor, ca urmare a nesoluționării cererilor din partea locuitorilor din stânga Nistrului, sau care au avut proprietăți în stânga Nistrului. Nu putem vorbi despre o încurajare deoarece persoanelor urmează să le fie adus la cunoștință că ei au anumite drepturi, inclusiv dreptul de a solicita restituirea prejudiciilor ca urmare a deportării sau a confiscării proprietăților din localitățile din stânga Nistrului.”

Europa Liberă: Dar în cazul celor de pe malul drept? Dacă s-au

simțit eui cumva încurajați de noile prevederi?

Alexandru Postica: „Nu cred. Pentru că aceste prevederi, chiar dacă au fost benefice, noi am promovat aceste modificări chiar începând cu anul 2006, problema este că majoritatea cetățenilor deja au depus cereri de recuperare începând cu anul 2007 și aceste modificări au venit doar la etapa executării hotărârilor și toate hotărârile comisiilor speciale din raion au fost adoptate până la acel moment. Sunt foarte puține dosare care la moment au beneficiat de o procedură mai rapidă de examinare. Cu părere de rău, chiar dacă au fost benefice, nu vedem o ameliorare, sau apar alte obstacole în primirea acestor compensații.”

Europa Liberă: Dle Postica, dar în prezent, putem vorbi despre o evaluare cât de cât obiectivă a averilor confiscate?

Alexandru Postica: „Aici avem mai multe obstacole. În primul rând, este vorba despre termenul de prescripție, care s-a scurs la 1 ianuarie 2008 și toate cererile care au fost depuse după acest termen au fost respinse de majoritatea comisiilor raionale. Sunt desigur și cazuri pozitive, însă avem foarte multe dosare în care comisiile raionale au respins cererile care au parvenit după 1 ianuarie 2008 pe motiv că au fost depuse tardiv.

Europa Liberă: Și care poate fi soarta de mai departe a acestor solicitări?

Alexandru Postica: „Nu avem o jurisprudență clară în ceea ce privește soarta acestor dosare, ele se mai află pe rolul instanțelor, vom vedea care va fi poziția instanțelor de judecată. În orice caz, consider că ele au fost discriminate deoarece, chiar dacă a fost acordat dreptul persoanelor de a cere despăgubiri și a fost stabilit un termen, nu au fost acordate modalitățile de exercitare a acestui drept. Or, persoanele care au avut dreptul de a primi aceste compensații urmau să se adreseze cel puțin la patru autorități pentru a

primi informații, cum ar fi: Arhiva Națională, MAI, SIS, Arhivele raionale – deci, pentru ca persoana să primească o despăgubire, urmează să prezinte un set de acte, iar ca să prezinte aceste acte, urma să piardă cel puțin jumătate de an, un an prin birourile acestor autorități pentru a obține informații, care de multe ori, sunt cazuri, au furnizat informații parțiale sau au restrâns dreptul de a avea acces la informații, invocând anumite obstacole cum ar fi transmiterea dosarelor de la SIS către Arhiva Națională, după cum vă aduceți aminte, începând cu anul 2010, precum și problema accesului la arhivele raionale. Și aceasta, iarăși, este o altă problemă.”

Europa Liberă: În ce măsură compensațiile, de multe ori modeste, care le-au fost oferite pe parcursul anilor, au acoperit valoarea averilor confiscate?

Alexandru Postica: „Eu nu cred că există vreo persoană care a primit vreo compensație care să fie mulțumită de suma acordată. În primul rând, a fost lăsat la discreția organului cadastral să evalueze bunurilor imobile, conform unui regulament care îi dezavantaja pe foștii proprietari deoarece diminuea considerabil prețul de piață al bunurilor, au fost aplicați anumiți coeficienți care de multe ori, care de multe ori nu era conform prețurilor de piață.

Al doilea motiv de nemulțumire a celor deportați a fost că conform legii, nu se achita valoarea pentru terenurile care au fost deținute în proprietate, ceea ce consider că este cea mai gravă problemă deoarece pentru mulți, foarte mulți deportați anume terenurile au constituit proprietatea de bază. Vă aduceți aminte că a fost procesul de înfometare, persoanele, până în 1949, au pierdut o mare parte din bunurile mobile și pentru mulți, terenurile au constituit ceea ce ei, de fapt, dețineau. Care era bogăția lor de bază. La moment, nu se permite restituirea sau achitarea costului pentru terenurile respective.”

Europa Liberă: Și atunci apare întrebarea: astăzi, mai este posibil să li se restituie ceva, după șase decenii, din ceea ce le-a fost luat acestor oameni?

Alexandru Postica: „Conform prevederilor legislației, nu este posibil. Urmează să fie evaluat impactul legii. Probabil ține de competența autorităților, Guvernului Republicii Moldova să efectueze un studiu pentru a determina care a fost impactul legislației, care a fost satisfacția persoanelor, dacă ea există, în general și să nu uităm de persoanele care au beneficiat de așa-numitele compensații în perioada anilor 1989-1994, când s-au acordat niște compensații derizorii, de 7000 ruble, de 200 lei, care nu au fost echivalente suferințelor sau cuantumului prejudiciului cauzat. De aceste persoane nimeni nu și-a bătut capul, din contra, s-au stabilit anumite modificări conform cărora, chipurile, acei care au beneficiat de așa-numitele compensații, nu mai beneficiază a doua oară.

Europa Liberă: O soluție, ar fi CEDO? Cunoașteți cazuri, s-a adresat la Curtea Europeană și a obținut câștig de cauză?

Alexandru Postica: „La moment, nu putem vorbi despre o careva hotărâri ale Curții Europene pe aspectul de cuantumi. Nu există hotărâri CEDO favorabile deportaților, cu părere de rău. Există doar hotărâri în privința neexecutării hotărârilor judecătorești. Guvernul trebuie să-și bată capul, nu trebuie să așteptăm hotărârile CEDO, să vedem care va fi jurisprudența CEDO.”

Sursa: Europalibera.org